

NÅR SYN OG HØRELSE SVIGTER

Råd til hjemmehjælpere, hjemmesygeplejersker og andet personale, der arbejder med ældre.

INDLEDNING

Dette hæfte giver gode råd til dig, der i dit daglige arbejde har kontakt med ældre mennesker, der har nedsat syn, nedsat hørelse eller begge dele.

Mange mennesker får høre- og synsproblemer med alderen. Nogle af dem mister syn og/eller hørelse helt, men de fleste har nogen syns- eller høreevne i behold, og som regel begge dele.

Syn og hørelse er to af vores tre fjernsanser (den tredje er lugtesansen), og de er afgørende for evnen til at orientere sig – dvs. at finde vej, få overblik osv. – og evnen til at tale med andre og til at få information om og fra omverdenen.

I samværet med en person med synshandicap, hørehandicap eller en kombination af begge dele bør man derfor tage nogle særlige hensyn. Det er disse hensyn, som dette hæfte beskriver i kort form.

Som for alle andre mennesker er det vigtigt for et menneske med syns- og/eller hørehandicap at kunne følge med i, hvad der sker i eget hjem. Det gælder naturligvis også, når der er besøg af en hjemmehjælper eller andet hjemmepersonale. Når personen oplever at have kontrol over tingene og føler sig tryk i

hjemmet, undgås unødigt usikkerhed og besvær – også for dig, der er “på besøg”.

Nedsat syn og/eller hørelse indebærer især for ældre mennesker en risiko for isolation fra omverdenen. Ved at kunne tale med personen og tage hensyn til handicappet i dit arbejde bliver din indsats bedre og mere effektiv, og du er samtidig med til at bryde isolationen og give livsglæden et løft.

Rådene i dette hæfte gælder tre grupper: synshandicappede, hørehandicappede og personer med begge handicap. Personer med et alvorligt kombineret syns- og hørehandicap kaldes døvblinde – også selv om de stadig er i stand til at se og høre lidt.

Der er naturligvis forskel på de tre grupper og deres behov og dermed, hvilke hensyn det er nødvendigt at tage. Til nogle af rådene vil du derfor se, at der er forskellige forklaringer, alt efter om der er tale om hørehandicappede, synshandicappede eller døvblinde.

Her kommer først nogle råd, som er ens for alle tre grupper. Derefter følger de råd, som er lidt forskellige, afhængigt af, hvilket handicap der er tale om.

ENS FOR ALLE TRE GRUPPER

Her følger nogle overordnede råd, som gælder i kontakt med både synshandicappede, hørehandicappede og døvblinde.

PRÆSENTER DIG, NÅR DU KOMMER

Vær sikker på, at personen har genkendt dig, før du går ind. Det kan godt tage lidt tid. Hav tålmodighed.

TAL TYDELIGT

Tal ikke for hurtigt, og sjust ikke med udtalen. Måske er det nødvendigt at gentage, eventuelt med andre ord. Brug normal stemmestyrke – råb ikke.

PLACER DIG, SÅ DU KAN SES OG HØRES

Sørg for at have ansigtet vendt mod den person, du taler med. Hvis personen sidder eller ligger, er det bedst, at du

selv sætter dig, så I kommer i øjenhøjde.

Tiltræk dig personens opmærksomhed ved at nævne hans eller hendes navn eller ved en let berøring. Hvis du placerer dig, så lyset falder på dit ansigt, kan personen lettere støtte sig til din mimik og dine mundbevægelser. Vær opmærksom på, at trætheden melder sig hurtigere hos personer, der har brug for at koncentrere sig meget for at opfatte, hvad du siger eller skriver.

GØR DIG SYNLIG – GIV LYD FRA DIG

Sig noget, syng for dig selv, eller tramp lidt hårdt i gulvet, når du går fra det ene rum til det andet. På den måde kan personen gennem synet, hørelsen eller vibrationerne i gulvet følge med i, hvor du befinder dig i boligen.

PLACER DIG, SÅ LYSET FALDER
PÅ DIT ANSIGT, SÅ PERSONEN
LETTERE KAN SE DIN MIMIK OG
DINE MUNDBEVÆGELSER.

GIV KLAR BESKED OM ÆNDRINGER I AFTALER. VÆR PRÆCIS.

HAV ALTID KLARE AFTALER

Giv klar besked til personen om ændringer i aftaler. Så undgå usikkerhed og besvær, hvis fx en "fremmed" afløser skal ind i boligen. Og vær præcis. Så ved personen, hvem der ringer på døren.

OM HJÆLPEMIDLER

Mange personer med nedsat syn, nedsat hørelse eller begge dele bruger hjælpemidler som fx høreapparat og specielle briller. Men på trods af sådanne hjælpemidler skal der alligevel tages ekstra hensyn. Et høreapparat betyder fx ikke, at personen, der bruger det, kan opnå normal hørelse.

Endvidere kræver brugen af hjælpemidler ofte lang træning, før man får det fulde

udbytte af dem. Der kan ofte være brug for lidt hjælp til den daglige vedligeholdelse og brug. For hørehæmmede kan det fx dreje sig om rengøring af høreapparatet eller øreproppen, hjælp til at sætte apparatet/proppen rigtigt på plads i øret og hjælp til udskiftning af batterier og lignende.

Flere oplysninger om brug og vedligeholdelse af høreapparat fås på landets hørecentre, høreinstitutioner og kommunikationscentre.

SPECIELLE RÅD

Her følger nogle råd, som hver især er specielt vigtige for nogle af grupperne.

BRUG SAMME MÅDE AT PRÆSENTERE DIG PÅ HVER GANG

Synshandicappede & døvblinde: Hvis personen kan høre lidt: Brug de samme ord til at præsentere dig hver gang. Gå ikke ud fra, at personen automatisk genkender din stemme.

Døvblinde: Hvis personen både ser og hører meget dårligt: Lad personen føle med sine hænder, at det er dig. Fx kan du lade ham eller hende røre ved et karakteristisk smykke eller en anden genstand, du typisk bærer på dig.

Eller:

Aftal et tegn, som du laver med dine hænder, og som personen så vil kunne

føle og genkende dig på. Endnu en mulighed er at skrive i hånden på personen som beskrevet senere i vejledningen.

SØRG FOR ROLIGE OMGIVELSER, OG VÆR TÆT PÅ

Hørehandicappede & døvblinde: Undgå unødvendig støj, når I taler sammen. Sørg så vidt muligt for rolige omgivelser. Radio, tv, støvsuger og lignende skal være slukkede, og måske bør døren lukkes, så der bliver en bedre akustik.

Stå ansigt til ansigt med personen – og undgå at tale til vedkommende fra andre lokaler. Afstanden mellem den talende og den lyttende bør være så lille som muligt.

AFSTANDEN MELLEML DEN
TALENDE OG DEN LYTTENDE
BØR VÆRE SÅ LILLE SOM MULIGT.
UNDGÅ UNØDVENDIG STØJ.

GIV DIG TID. KOMMUNIKATIONEN TAGER OFTE LÆNGERE TID FOR AT BLIVE VELLYKKET.

FIND DEN BEDSTE SAMTALEMÅDE

Synshandicappede: Fortæl, hvad du gør. Husk, at den synshandicappede ikke kan se, hvis du peger eller gestikulerer. Der er ikke noget galt i at bruge ordet "se". Dette ord vil en synshandicappet også selv bruge.

Hørehandicappede & døvblinde: Giv dig tid! Kommunikationen tager ofte længere tid for at blive vellykket. Mulighederne for misforståelser er store. Tal tydeligt. Meget svært hørehæmmede og døve er afhængige af synet ved kommunikation. Understøt derfor din tale med kropssprog og tydelig mimik. Tag gerne blyant og papir til hjælp. I egentlige mødesituationer med døve og døvblinde må man sørge for, at der er en tolk til stede, som kan formidle

samtalens indhold korrekt til den hørehandicappede/døvblinde.

Døvblinde: Hvis personen ikke kan høre, hvad du siger, kan du skrive tydeligt med en fed sort tusch på et stykke hvidt papir. Det kan ofte være det letteste at læse.

Hvis personen hverken kan bruge hørelsen eller synet til samtale, kan følesansen bruges: Tag personens hånd, og brug dennes pegefingertil at skrive store bogstaver i ca. 10 cm's højde på bordet foran jer. Så kan personen mærke dem, som om han eller hun skrev dem selv. Du kan også skrive store blokbogstaver med din pegefingertil i personens håndflade. Skriv bogstaverne omhyggeligt et efter et oven på hinanden. Hold en lille pause efter hvert ord.

Fortæl lidt om verden udenfor. Især for døvblinde mennesker har det stor betydning, at du fortæller lidt om vejret og andre ting i det nære miljø, som hvis der er mange børn nede på legepladsen, eller hvis nærkøbmanden skilter med et godt tilbud.

Sådanne oplysninger tager lidt tid, der derved kan gå fra arbejdet i boligen. Men det er ofte det værd.

LAV AFTALE OM, HVORDAN DU GIVER BESKEDER

Hørehandicappede & døvblinde: Lav på forhånd en fast aftale om, hvordan der bedst kan gives besked om ændrede aftaler. Kan telefonen bruges? Er der en nabo, der kan kontaktes og give beskeden videre?

GØR DIG SYNLIG – GIV LYD FRA DIG
Synshandicappede & døvblinde: Husk at sige til, når du forlader det rum, som personen befinder sig i.

Det er vigtigt, at alt er på sin vante plads, så man kan finde tingene uden problemer, og så man ikke falder over dem. Det gælder både madvarerne og støvsugeren. Husk at sætte alting tilbage, hvor du fandt det, medmindre I aftaler andet. Lad ikke døre eller låger stå halvt åbne, så er de alt for lette at støde ind i.

Er du i tvivl om noget, så spørg personen selv. Han eller hun er ekspert i sine egne behov og muligheder.

ER DU I TVIVL OM NOGET, SÅ SPØRG PERSONEN SELV. HAN ELLER HUN ER EKSPERT I SINE EGNE BEHOV OG MULIGHEDER.

OM VIDENSCENTRENE

Når syn og hørelse svigter

Råd til hjemmehjælpere, hjemmesygeplejersker og andet personale, der arbejder med ældre.

© Copyright 1996, 2008. 2. udgave 2008.

Videncenter for Synshandicap

Videnscentret for Døvblindblevne

Videnscenter for hørehandicap

Udgivet i samarbejde med Kommunernes Landsforening og Forbundet af Offentligt Ansatte.

Videnscentrene tilbyder generel information inden for de enkelte handicapområder og kan fungere som vejvisere inden for området. Denne service er gratis.

Videncenter for Synshandicap

Rymarksvej 1
2900 Hellerup
Tlf. 39 46 01 01
www.visinfo.dk
visinfo@visinfo.dk

Videnscenter for hørehandicap

Kongevejen 252
2830 Virum
Tlf. 45 11 41 71
www.hoerehandicap.dk
videnscenter@hoerehandicap.dk

Videnscentret for Døvblindblevne

Generatorvej 2A
2730 Herlev
Tlf. 44 39 11 75
www.dbcent.dk
dbcent@dbcent.dk
